

לוא ריני

כמה חלקי תפילין

לוי כהן

לוי

מסופר על הגאון רבי אליהו מוילנא (גדול חכמי ישראל לפני כמאתים שנה) שהקפיד כל ימיו לקיים מצות ארבעת המינים במלוא ההידור, מידי שנה בשנה הציגו לפני הגאון אתרוגים רבים, ומהם היה בוחר לו את האתרוג הראוי לברכה בחג הסוכות.

פעם בא אל הגאון אדם אחד והציע לו אתרוג מהודר ביותר, ביקש הגאון לרכוש את האתרוג במחיר מלא, אולם האיש סרב ליטול תמורת האתרוג כל ממון שהוא, וכה אמר לגאון: תמורת האתרוג שלי איני מבקש אלא לזכות בשכר מצות ארבעת המינים שיקיים רבינו בחג סוכות זה. השיב הגאון לאורח בלי היסוסים: הריני מקבל עלי בלב שלם לאתרוג בשכר המצוה של נטילת ארבעת המינים בשנה זו תמורת אתרוגך!

באותה שנה סיפרו אחרי כן תושבי העיר וילנא שגילה רבי אליהו שמחה יתירה בשעת קיום מצות נטילת לולב, וכאשר מקורביו שאלו אותו מה הסיבה שהוא כל כך שמח בקיום מצוה זו יותר מכל שנה אחרת? השיב להם הגאון: כל ימי הייתי משתוקק לקיים את דברי אנטיגנוס איש סוכו שבפרקי אבות שאמר: "הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס" (אבות א, ג) אולם לא הגעתי למדרגה זו עד היום, כיון שיודע אני שמובטח שכר מן השמים למקיים מצוות הבורא, והנה באה לידי בשנה זו ההזדמנות הנדירה לקיים מצות נטילת ארבעת המינים "שלא על מנת לקבל פרס" ואיך לא אשמח על כך!?

וקדשתו כי את לחם אלהיך וגומר. וקדשתו בעל כרחו שאם לא רצה לגרש הלקחו ויסרתו עד שיגרש. ותימה פשיטא מאי שנא מכל עבירות דאם אינו רוצה להניח דמלקין אותו ומייסרין אותו עד שינתי. וי"ל דהתא אמינא ה"מ במצות הנהגות אף בישראל. אבל במצות דכהנים מצי למימר תניחוני להיות כמו ישראל לישא גרושה שלא אעבוד עבודה. דאיני אסור אלא בעבור קדושת כהנים ואני אהיה שוה לישראל קמ"ל דבעל כרחו צריך לגרש ולעמוד על קדושתו. ד"א וקדשתו. גי' קדושות בפסוק

לוי (2) תפילין

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי-מֹשֶׁה אָמַר אֶל-הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן - וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם לֹא יִשְׁמָא בְּעַמִּי: וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם לֹא יִשְׁמָא בְּעַמִּי: **Hashem said to Moses: Say to the Kohanim, the sons of Aaron, and tell them: No one may contaminate himself to a [dead] person among his people (21:1).**

ק"פ (3) 1313

Rashi often comments that the word וַיֹּאמֶר, and he said, indicates a soft kind of speech, one which will be easy to receive, while וַיְדַבֵּר, and he spoke, expresses harshness, such as a rebuke or a command that will be difficult to accept.

The root *emor* appears three times in this verse, in three different grammatical forms, and the whole *parashah* takes its name from it. Why does the Torah phrase this set of commandments, which place severe limitations on the activities of *Kohanim*, in such soft tones? Wouldn't it be difficult for the *Kohanim* to accept these commandments; and therefore shouldn't Hashem have used the stronger expression *dabeir*?

The answer is that even though the *Kohanim* were restricted regarding whom they could marry and in practices of mourning, we may assume that they were happy to forgo these things in exchange for the privilege of participating in the Temple service and the right to eat the holy portions of various offerings. Whatever sacrifices they had to make in their personal lives were far outweighed by the spiritual elevation and closeness to Hashem they received in return.

(1)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן
 לֵאמֹר אִישׁ מִזֶּרְעֶךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מִיָּמָּה לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לַחֵם אֶל־הָיִי:
 — *HASHEM spoke to Moshe, saying: Speak to Aaron, saying: Any man of your offspring throughout the generations in whom there will be a blemish shall not come near to offer the food of his God (ibid. 21:16-17).* There follows a list of physical defects or conditions which disqualified a *Kohen* from participating in the Temple service or from eating from the holy portions.

Here Hashem uses the harsh expression *dabeir* (speak) because it was hard for those *Kohanim* to withdraw themselves from the closeness to Hashem which these privileges would have brought them, and therefore they needed to be commanded in a stronger language.

To stress this further, Moshe repeats these instructions not only to Aaron and his sons but also to the whole congregation, since the courts might have responsibility to make sure that the *Kohanim* abided by all these restrictions. Here again, Moshe uses the word *dabeir*: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו וְאֶל-בְּלִגְנֵי יִשְׂרָאֵל — *Moshe spoke to Aaron and to his sons, and to all the Children of Israel (ibid. 21:24).*

ובת איש כהן כי תחל לזנות

את אביה היא מחללת באש תשרף (כ"א ט')

ארבע מיתות נמסרו לבית דין, סקילה שריפה הרג חנק. השריפה חמורה מן ההרג בסייף, והסייף חמור מן החנק. אשה בת ישראל נשואה שזינתה, דינה בחנק, ואילו בת כהן שזינתה - בשריפה, וכל כך למה? - משום ש"את אביה היא מחללת". וברש"י הביא מגמ' סנהדרין (נב) "חללה ובזתה את כבודו, שאומרים עליו ארור שזו ילד ארור שזו גדל".

6 כאן לימדנו תורה מוסר השכל גדול, כי אינו דומה הדיוט העושה עבירה לאדם נכבד הנושא כתר על ראשו כי יעבור עבירה. אדם נשוא ומרומם מעם, אשר נגשל בעבירה הרי הוא מחלל ומבזה את הכבוד המיוחד לו שהוא נושא על ראשו. בת כהן החוטאת, הרי היא מחללת את כבוד כתר הכהונה. בן תורה שאינו מתנהג כראוי לו, הרי הוא מחלל ומבזה את כבוד כתר התורה אשר הוא נושא על ראשו.

11 ולכך, חטאו גדול פי כמה מונים מאיש ההמון כי יחטא באותו חטא, אחריות גדולה נושא בדתורה על כתיפו, וחובת זהירותו כפולה ומכופלת, כאשר פגם כל דהו - את התורה הוא מחלל, רח"ל, ולגודל מעלתו כן יכבד עוונו.

חילול התורה - חילול שם שמים הוא, ו"אין מקיפין בחילול ד"י". חילול ד' טומן חלילה בחובו עונש שריפה. וכבר דרשו רבותינו במס' יומא (פו.) היכי דמי חילול ד' - מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו, אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו, ועליו הכתוב אומר: "באמור להם עם ד' אלה ומארצו יצאו".

21 בנוהג שבעולם, בצבא המלך - חייל אשר חסר לו כפתור בכנף מעילו או שכונתו אינה מגוהצת ועשויה כהלכה, יקבל על כך עונש מגבוה למען לא ישנה באולתו, אבל חייל אשר ברח מן השירות הצבאי, אותו לא יענישו אם ימצא מחוסר כפתור כמעילו, כיון שרחוק הוא מכלל החיילים העומדים על משמרתם. כן הוא הדבר בצבא עובדי ד'. אדם מן הרחוב לא שייך לתובעו על מעשים קטנים שנעשו שלא כהוגן, הפרטים הקטנים אינם חשובים כלל חטא לגבי דרייה. רחוק הוא משומרי משמרת ד'. קודם-כל צריך להשיבו אל מקומו להעמידו בשורת השומרים. אבל תלמיד-ישיבה, בן תורה העומד לשרת לפני ד', עליו להשמר ולהזהר מכל דבר קטן שמא ייעשה שלא כהוגן וכראוי למירתו. שטת התביעה ממנו שונה לחלוטין מאשר התביעה מאיש ההמון.

31 לבנרתורה ניתן לומר מוסר גם על פרטים קטנים, כאשר כל פרט מהוה חסרון בשלימותו וגורם חילול ובזיון לכתיב תורה אשר על ראשו. על אחת כמה וכמה שניתן להעיר לו לבן תורה על חסרונות גדולים. עקמומיות, היא חוסרון הגבוה

4

5
3
7014

2

ולא תחללו את שם קדשי כב, לב

בן תורה - אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים - הרי הוא כדוגמת קצין בעל דרגה אשר מדיו מעידים על דרגתו כי הוא מקורב למלכות.

כאשר קצין זה מתנהג באופן שאינו הולם הרי שאין הוא פוגע רק בכבוד עצמו אלא במעשהו זה יש משום פגיעה במלך עצמו! ואכן זהירות רבה היה נזהר ה"חפץ חיים" כדי שחלילה לא ייגרם על ידו חילול שם שמים!

פעם אחת המתין ה"חפץ חיים" בתחנת רכבת. הרכבת לוילנא עמדה להגיע תוך מספר דקות והוא התעתד לעלות עליה. לפתע ניגש אדם אליו ושאל: האם יוכל כבוד הרב לעלות אל ביתנו? יש כאן משפחה אשר יושבת "שבעה" וחסר אדם אחד למניין...

ה"חפץ חיים", שכבר התפלל לא היסס לרגע אחד ומיהר למלא את מבוקשו של היהודי.

את הרכבת לוילנא "הפסיד", ונאלץ להמתין שעות רבות עד שבאה הרכבת הבאה, אולם ה"חפץ חיים" שמח ואמר: הכל שווה כי אם הייתי מסרב לו, שמא היה נגרם מכך חילול ה'... ואין לך דבר חמור מזה!

6

7 כחלק מ... 80

המצוה הכינה היא שהזהירנו מחלול השם. והוא הפך קדוש השם שנצטיינו בו שקדם באורו בתשיעית ממצות עשה. והוא אמרו יתעלה (ספור כב) ולא תחללו את שם קדשי. והעון הזה יחלק לשלשה חלקים. שנים כוללים ואחד מיוחד. ואולם החלק האחד הכולל, שכל מי שבקשו ממנו לעבור על דבר מן המצות בשעת השמדת והיה האונס מתכוין להעביר בין מצות קלות בין מצות חמורות, או מי שיבוקש ממנו שיעבור על עבודה זרה או גילוי עריות או שפיכות דמים ואפילו שלא בשעת השמדת, הנה הוא חייב להתיר נפשו ויזהר ואל יעבור כמו שבארנו בתשיעית ממצות עשה. ואם עבר ולא נהרג כבר חלל את השם ועבר על לאו זה. ואם היה זה ברבים כלומר בעשרה מישראל כבר חלל את השם ברבים ועבר על אמרו יתעלה ולא תחללו את שם קדשי. וחטאו גדול מאד. אבל אינו לוקה מפני שהוא אנוס. כי אין לבית דין לקיים גדר מלקות או מיתה אלא על מזיד ברצון ועדים והתראה. ולשון ספרא בנותן מזרעו למולך ונתתי את פני באיש ההוא (קדושים כ) אמרו ההוא לא אנוס ולא שוגג ולא מוטעה. הנה התבאר לך שעובר עבודה זרה באונס

אינו חייב כרת וכל שכן מיתת בית דין אבל עבר על חלול השם. החלק השני הכולל גם כן, שיעשה אדם עבירה אין תאוה בה ולא הנאה אבל יסו בסעולתו המרד ופריקת עול מלכות שמים הנה זה גם כן מחלל שם שמים ולוקה. ולפיכך אמר (קדושים יט) ולא תשבעו בשמי לשקר וחללה את שם אלהיך כי זה מוטו להכעיס בזה הענין ואין הנאה גשמית בזה. והחלק המיוחד הוא שיעשה האדם ידוע במעלה והטוב פעולה אחת תיראה בעיני ההמונ שהוא עבירה ושאינו דמיון המרעל והוא באנו לנכבד כמותו לעשות אע"פ שהיה הפועל מותר הנה הוא חלל את השם. והוא אמרם (יחזקאל) היכי דמי חלול השם כגון אנא דשקילנא בשרא בני סבטא ולא יהיבנא דמי לאלתר רבי פלוני אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפלת. וכבר נכפל לאו זה ואמר (סיפ' טמ"ט) לא תחלל את שם אלהיך אני יי". וכבר התבאר משפטי מצוה זו בפסחים (כ.ב.) וסוף יומא (פ.כ. פ.ה. טו.ג.):

(יג) והיתה בריתי בבשרכם זכרית עולם. על דרך הפשט טעם המילה להיותה אות קבוע בבשר על אמונת הש"י ויחודו. לא ישתנה ולא יסור ממנו בין מהיים בין לאחר ביתה. והנה הוא נכנס באמונת היחוד. כענין שכתוב: להיות לך לאלהים ולזרעך אחריו⁸⁰. ועל דרך המדרש: מצות מילה היא כענין קרבן. וכשם שדם הקרבן לכפרה על המזבח כך דם

המילה מכפר, ועל כן מצוה ביום השמיני, כי הקרבן לא יכשר עד יום שמיני, שנאמר: ומיום השמיני והלאה ירצה יי, וכשם שכתוב בקרבן: ואכלו אותם אשר כפר בהם⁸². שאכילת הקרבן לכפרה כן ישראל עושין סעודה ביום המילה. ועוד גדול כחה יותר מן הקרבן. שהקרבן בממונו המילה בגופו. באבר שכל גידי האברים נקשרים בו. אשר מטעם זה נקרא ראש הגויה⁸³, כלומר ראש כל הגוף. ועל כן חשוב לו לעקדה וזבח כאלו עקר את עצמו, וכתוב: כורתי בריתי עלי זבח. ובבראשית רבה⁸⁴: ואח להט החרוב

8

ל' > א"ן > 8 > 8

9

9) שבת האקט

[פב] דין תפלת מוסף של שבת.

MUSIC (11) שבת

שבת הוא לה' בכל מושבתיכם. למה נאמר "בכל מושבתיכם"? וניל ששבת היא קדושת הזמן, ויפלא בעינינו למה בדושה זו אינה שוה בכל מקום, שהרי זמנה מתחיל משקיעת החמה ביום ו', ומכיון שזמני השקיעה שונים ומתהלפים, ובכל רגע החמה שוקעת באיזור א' וזורחת באיזור אחר, נמצא שהקיעה מלאכה באותו זמן ממש ובמקומו כבר שקעה חמה ויצא הבובבנים, הגבולות סקללה, ויהודי אחר, הגר באיזור שלצד מעריב, ושם לא שקעה עוד חמה, הרי הוא מותר בעשיית מלאכה?

הוא הדבר גם במוצאי ש"ק, שבאותו זמן גופא היושב במקום יכבד שקעה חמה ויצא הכיכבים הרי הוא מותר בעשיית מלאכה, והיושב במקום שהחמה זורחת עיד חייב מיתה, אם עשה או מלאכה?! אבל אם נתבונן במעשה בראשית נבין, שגם הבריאה היתה לא ברגע א', אך במשך כל היום, שקצב ה' לבריאת דבר זה או אחר, היינו בשעה שאמר ה' "הדשא הארץ דשא", התחילה הארץ ליבשת דשא במקום

תלת הבריאה ומשכה, הלבשה"ה תאמת במשך כל המעל"ע השלישי לבריאה, משהגלגל סובב על פני הארץ, וכן היה בכל דבר הנברא, שלא נעשה ברגע א' על כל כדור הארץ, אלא איזורים איזורים, היינו בשעה שהגלגל סובב בעשרים וארבע שעות ע"פ הארץ ממזרח למערב, כי באופן אחר, איך נאמר: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", אם הכל נעשה ברגע א' של כל יום ויום מששת ימי בראשית? ובפרט מוכרחים אנו לומר זאת במאורות, שכשתלה ה' את השמש ביום ד' (לפי הלבוש סי' תכ"ט בשעה ג' ביום,

וי"א — בתחלת ליל ד'), הרי נעשה חצי היום רק במקום שתלו אותה ולפני למזרח היתה השמש נוטה לצרוב ובסוף חלק הביעי מכדור הארץ למזרח — היתה או שקיעת החמה; ולצד מערב — היה ההיפך שבסוף חלק רביעי מכדור הארץ לצד מערב היתה או התחלת זריחת החמה של יום ד'; ובחצי הכדור השני שלא נגה עוד אור השמש אין ר"ל בשעה שתלה ה' את השמש בחצי כדור הארץ, היה לילה ר"ל ליל ד' וכשסבב הגלגל ע"פ הארץ לצד מערב,

נעשה שם יום ד' איזורים איזורים, ובכל רגע עלתה השמש במקום חדש, כה נמשך הדבר בכל המעל"ע, ומצאתי ברמב"ם בראשית א' ה שכתב ויש מפרשים כי זה רמז לתנועת הגלגל על פני כל הארץ בעשרים וארבע שעות שכל רגע מהם בקו במקומו משתנים וערב במקומות שכוונתו

נדגנו להפלה בחפלה מוסף חבנת שבת רצית קרבנותיה בו' יש מפרשין חבנת לשון בירור [ס"א טירור] כמו וחוכן לכות ה'. רצית קרבנותיה יש מפרשין בכל הקרבנות כתיב שעיר לכפר אבל בקרבנות שבת לא כתיב שעיר לכן סדרולומר רצית קרבנותיה שכן קרבנות רצון שאין צרכין כפרה ויש מפרשין רצית קרבנותיה והי קרבנות שבת הא רצית קרבנות רצול אינו רוצה אתמלא אלא כך פירושו שלא רצית שום קרבן אלא אם כן עבר עליו שבת וכן הוא מפורש בפסוקא דשור או כבש והיה שבעת ימים תחת אמו ר' יהושע דסוכנין בשם ר' לוי אומר משל למך שנבנס כמדינה והציא כרוז ואמר כל אדם לא יראו פני עד שיראה פני כסרתה תחלה כך אמר הקב"ה לישראל אל תקיבו לפני קרבן עד שחעבור עליו שבת שאין ו' בלא שבת ואין מילה בלא שבת לכן מוכנסים קרבנותיה ולעין רצית על שם ומינס שמינו ורלאת רציה וכו'. צוית פירושה עם סדורי נב"ה יש מפרשים על שם צו את בני ישראל ששם מפורש קרבן שבת. צוית קרבנותיה הפירושו כה עב מערכות של לחם הפנים שהיא מלה

10) ל פינקס כל מועד בפני עצמו - "יסוד הכל"

אלה מועדי ה' (כ"ג ד)

בימי חיי זכיתי לשמוע שיחות מוסר ודברי חיזוק מגדולי בעלי המוסר [המשגיח' - הגר"י לוינשטיין זצ"ל, הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ועוד], ופעמים רבות היה הדורש מדגיש שהענין המדובר הוא 'היסוד של כל התורה כולה'!

גם בשבוע שלאחר מכן כשהיה מדבר על נושא שונה לחלוטין, הוא שוב היה אומר שזהו "היסוד של כל התורה כולה".

כשנאמרה דרשה על ענייני פסח, הודגש בה כי הכל תלוי בפסח. לא שבועות, לא סוכות, ואפילו לא ר"ה ויו"כ. רק פסח! מאחר ומועד זה הנו השורש וההתחלה של הכל, ממנו ניתן להכניס 'סדר' בכל מהלך החיים, ומי שלא עמל להשיג את תוכן הפסח, הוא הפסיד את כל העליה הרוחנית של אותה שנה...

כשהקב"ה עוזר ומגיעים לחג השבועות, שוב שומעים מהדרשנים את אותן מילים: הכל תלוי בשבועות - זמן מתן תורה... וכן בר"ה, יו"כ, סוכות ושמיני עצרת - תמיד נאמר כי המועד בו אנו אווזים הנו היסוד של הכל.

וכך שמעתי הרבה 'סודות של כל התורה'... והשתוממתי על הדבר: מהו באמת היסוד עליו בנויה כל התורה כולה?!

אכן כשהתחלתי בעצמי לעסוק באומנות הדיבור אל ציבור, גם אני תפסתי 'חולשה' זו, ולא עוד, אלא ביתר שאת ויתר עוז. כמעט תמיד אני אומר כי הנושא המדובר הנו יסוד הכל...

היכן באמת מונח הכל?

התשובה בזה נראית על פי משל מגוף האדם. הן כשמדברים על רפואת הגוף ושואלים מהו החלק בו מונח עיקר האדם, ניתן לומר כי המוח הוא העיקר, מאחר ובו נמצאת כל מערכת העצבים, וכל מחשבותיו ורצונותיו של האדם. מאידך, אין

לשער את ערכה של מערכת הדם, שהרי "הדם הוא הנפש" (הברים יב, ט) - בלי דם לא יתכנו חיים כלל. גם ללא עצמות אין קיום לאדם - אדם ללא שלד העצמות אינו כלום. על אחת כמה וכמה שלא ניתן לחיות בלא לב.

הקב"ה ברא את עולמו באופן של "מועט המחזיק את המרובה", ולכן עלינו לתפוס כל סוגיא בפני עצמה עם כל התוכן העצום הטמון בה, ולהבין שכל מועד בפני עצמו הוא אכן "היסוד של הכל"!

92

11 העולם. וזה שנאמר כאן: שבת הוא לה
בכל מושבתיכם. שהשבת מתחלת ונגמרת
בכל מושבתיכם. מתי שתחילה השבתה
 בששת ימי בראשית במושב זה או אחר.
 6 ומשבת אנו למדים למועדים ולכל דיני
 יום ולילה (ובהנחה זו תתורץ הקושיא
 הידועה, במה גמדד הזמן קודם שנתלו
 המאורות? ולפ"ד גמדד הזמן בכל יום
 בגמר בריאת הדבר שצוה ה' להיברא
 באותו יום מכיון שבריאת כל דבר נמשך
 כ"ד שעות).

(12) פ

1 וא"כ ירמוז לאשר יהי ברביעי אחרי אשר
 הנתן המאורות ברקיע השמים עכ"ל. ולפ"ד
 תתקדש השבת בכל מקום באותו הרגע,
 שבו שבתה המלאכה בששת ימי בראשית
 וממילא אין השבת מתחלת ברגע א' בכל

(13) פ

1 וצריך בזה ג"כ טעם, במה גדול כל כך זכות
 העומר שהוא עשירית האיפה קמח שעורים.
 שעמד להם לישראל בכל הדורות מה שלא
 מציינו כ"כ בשאר הקרבנות והמנחות אף שהיו
 מרובים יותר מהעומר, שמהעומר הקריבו על
 המזבח רק הקומץ, והשאר היה נאכל לכהנים
 6 (כמבואר במשנה מנחות ס"ז ב'), ועד כדי כך
 שאמרו במדרש הנ"ל על העומר דעל זה נאמר
 ואתה את בריתי תשמור, ואיזה זה מצות העומר.

1 ובספר התנ"ך מצוה ש"ב כתב טעם על הבאת
 העומר, כדי שנתבונן מתוך המעשה, החסד הגדול
 שעושה הקב"ה עם בריותיו לחדש להם שנה
 שנה תבואה למחיה, לכן ראוי לנו שנקריב לו
 ב"ה ממנה, למען נזכיר חסדו וטובו הגדול טרם
 נהנה ממנה, יעו"ש. ובמצוה ש"ו כתב בטעם
 6 ספירת העומר, לפי שכל עיקרן של ישראל היא
 התורה, והסיבה שנגאלו ממצרים היתה כדי
 לקבל התורה, כמו"כ בהוציאן את העם ממצרים
 תעבדון את האלקים על החר הזה, והוא עיקר
 גדול להם יותר מיציאתם מעבדות לחרות, לכן
 31 נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד
 יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול
 אל היום הנכבד, כי המנין מראה כי כל ישעו
 וחפצו להגיע אל הזמן ההוא, והוא שאנו מונין
 לעומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו
 מונין כך וכך ימים יש לנו להגיע אל הזמן
 36 ההוא, כי כל זה מראה לנו הרצון החזק להגיע
 אל הזמן; ואם תשאל א"כ למה אנו מתחילין
 ממחרת השבת ולא מימם ראשון, התשובה, כי
 היום הראשון נתייחד כולו להזכרת הנס הגדול
 והוא יציאת מצרים שהוא אות ומופת בחידוש
 העולם, ואין לנו לערב בשמחתו ולהזכיר עמי
 שום דבר אחר, ואין לומר היום כך וכך ליום
 ב' של פסח, שאין החשבון ראוי לומר ליום ב'
 של פסח, ועל כן הותקן למנות המנין ממה שנעשה
 41 ב', והוא קרבן העומר, שהוא קרבן נכבד שבי
 זכר שאנו מאמינים כי השם ב"ה בהשגחתו על
 בני אדם רוצה להחיותם ומחדש להם בכל שנה
 ושנה זרע תבואת לחית בן ע"כ דבריו בקיצור.

1 יש להתבונן בזה למה שינחה התורה כאן
 במנחה זו לקרוא אותה בשם עומר, הלא העומר
 הוא רק מדה מדברית והיא עשירית האיפה, כמו
 שכתב רש"י כאן, וכן כתוב במרשית בשלח:
 והעומר עשירית האיפה הוא, ואם כן למה נאמר
 6 כאן מדת העומר, ולא אמר עשירית האיפה, כמו
 בכל הקרבנות והמנחות שלא הזכיר עומר רק
 עשירית האיפה, ולמה יצאה מנחה זו מן הכלל
 לקרוא אותה בשם עומר.

1 ע"ד יש להבין במצות הספירה, מהו הטעם
 שסוברים אותה לעומר, וכן גוסס הברכה הוא,
 על ספירת העומר, והיום כך וכך לעומר, ואם
 ענין הספירה הוא ליום קבלת התורה שהוא חג
 השבועות (וכמו שנביא להלן מספר התינוך),
 אם כן איזה שייכות יש לזה להעומר, במה שכל
 עיקר הספירה מונים לו.

1 ובמדרש רבה כאן (פרשה כ"ח) איתא: ר' יוחנן
 אמר לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך,
 שע"י מצות העומר זכה אברהם לירש את ארץ
 כנען, הוא הוא דכתיב ונתתי לך ולזרעך אחריך,
 21 על מנת ואתה את בריתי תשמור, ואיזה זה מצות
 העומר; ריש לקיש אמר וכו', שע"י מצות העומר
 עשה הקב"ה שלום בין איש לאשתו כו'; אמרי
 ר' אבהו וכו' היא שעמדה להם בימי גדעון,
 שנאמר ויבא גדעון וגו' והנה צליל לחם שעורים,
 26 מהו צליל שעורים, רבנן אמרי על שצלל (פי'
 נתרוקן) עליהם אותו הדור מן הצדיקים, ובזכות
 מה ניצולו בזכות לחם שעורים, ואינו זו מצות
 העומר; אמר רבי שמואל בר נחמן היא שעמדה
 להם בימי חזקיהו, הוא הוא דכתיב וכו' הוי
 31 אומר זו מצות העומר; ורבנן אמרי היא שעמדה
 להם בימי יחזקאל וכו', ר' לוי אמר היא שעמדה
 להם בימי המן, דאמר ר' לוי כיון שראה את
 המן בא והסוס בידו וכו', אמר להם במה אתם
 עוסקים, אמרו לו במצות העומר שהיו ישראל
 36 מקריבין במקדש ביום הזה וכו', א"ל קומי
 דנצחו עשרת מנכונ לעשרת אלפים קנטריא
 דכספא, יעו"ש במדרש באורך.

(5)

14

הנה מבואר בדבריו, דטעם הבאת העומר הוא הכרת הטובה והחסד שהשי"ת עושה עמנו בהתחדשות התבואה שנה שנה, ומצות הספירה היא בעיקר למנות מיציאת מצרים, שהיא סיבה לקבלת התורה שהוא העיקר והתכלית של יציאת מצרים, עד להג השבועות זמן מתן תורתנו ובעצם היו צריכים להתחיל המנין מיום טוב הראשון, אלא כדי שלא לערב זה עם זכרון גס היציאה, לכן מתחילין לספור מיום שני של פסח שהוא יום השני ליציאת מצרים, אלא דמשום שאין ראוי לחשבון שיתחיל מיום שני של פסח, לכן התקינו לספור מקרבן הנעשה בו, והוא העומר, אבל עיקר הספירה הוא מיום היציאה

ממצרים ליום קבלת התורה, והזכרת העומר הוא / דכתיב הגני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתון מקרבין קדמוהי שעורים, ע"כ. ליום הבאתו ולא להעומר עצמו.

אבל לפי זה עדיין צריך טעם למה תקנו הברכה על ספירת העומר, כיון שהקרבת העומר אינו עיקר לעצם המצוה של הספירה; גם לפי דעת רוב הפוסקים הסוברים שהספירה בזמן הזה, שאין לנו קרבן עומר, הוא מדרבנן, וזכר למקדש שהקריבו העומר, (וכנראה גם החינוך בעצמו טובר כן, עי' מנחת חינוך מצוה ש"י), הרי מבואר מזה שבאמת עיקר מצות הספירה יש לה שייכות עם הקרבת העומר והבאתו דוקא, ולא רק לסימן של יום הבאתו שהוא ששה עשר בניסן.

ואפשר לבאר וליתן טעם על קריאת קרבן מנחה זה בשם עומר, ועל המצוה להביאו ביום השני ליציאתנו ממצרים שהוא ששה עשר בניסן, ועל זכותו הגדול של מצות העומר שבשבילו נתן להם את הארץ, ובכמה דורות הצילנו וגאל אותנו השי"ת בזכות מצות העומר, כמבואר במדרש הנ"ל, ושמצות הספירה היא לא רק ליום הבאת העומר, אלא גם לעצם מצות הבאתו והקרבתו, וקמו שאנו מונים ומברכים על ספירת העומר, וכך וכך בעומר, ומצוה זו היא עיקר ושורש גדול באמונת השי"ת והשגחתו הפרטית.

דאיתא כן במדרש רבה: אמר ר' ברכיה, אמר אקביה למשה, אמור להם לישראל כשהייתי נותן לכם את המן, הייתי נותן עומר לכל אחד ואחד מכם, הוא הוא דכתיב עומר לעוללות, ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר אין לי אלא עומר אחד מכולכם, ולא עוד אלא של שעורים, לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם והבאתם את עומר, ע"כ, וכן הוא בזהר אמור (דף צ"ו)

בוה הלשון: אמר קדושא בריך הוא, אנא יתביית לכו מן במדברא מההוא אתר דאקרי שמים.

אבל עכשיו כשיכנסו לארץ, ויפנו איש איש לנחלתו ולשדהו לעבדה בחרישה זריעה וקצירה ודישה וכל עבודה בשדה, והארץ תתן יבולה לזונם וזלתת להם כל צרכיהם.

אבל עכשיו כשיכנסו לארץ, ויפנו איש איש לנחלתו ולשדהו לעבדה בחרישה זריעה וקצירה ודישה וכל עבודה בשדה, והארץ תתן יבולה

6

15

ב א ר א מ ר י ו ס ך ג א

היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ
 כנען בשנה ההיא. ובגמרא קידושין (ליח א')
 אמרו: בשבעה באדר מת משה ופסק המן מלידה.
 והיו מסתפקין ממן שבכליהם עד ששה עשר
 בניסן. ומאז כבר התחילו לאכול מתבואת הארץ
 — לכן נצטוו ישראל שלא לאכול משום תבואה
 חדשה, גם שלא לקצור, עד אשר יביאו בששה
 עשר בניסן את עומר ראשית קצירם אל הכהן
 להניפם לפני ה'. ואמרו בגמ' (סוכה ל"ז ב')
 ומנחת ס"ב א') מוליך ומביא למי שהארבע
 רוחות שלו. מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ
 שלו. [למי שארבע רוחות שלו. מצוה זו אנו
 עושים לשמו. כן מראה בהגפתו — רש"י סוכה
 שם]. לאמר. דוה העומר של שעורים שהוצאנו
 מן הארץ ע"י עבודה ועמל ורוב טורח ויגיעה —
 אנו מודים ואומרים שהוא כולו להשי"ת בורא
 שמים וארץ וארבע רוחות. ורק לה' הארץ
 ומלאה. וכמו עומר המן שהיה יורד מהשמים.
 חיה כולו מיד השי"ת. כן גם העומר הזה שאנו
 מקריבים, אנו מיחסים ומכירים שהוא כולו מיד
 לה' המוציא לחם מן הארץ להחיות בהם נפש
 כל חי.

ולזה הטעם באה מצוה זו ביום ט"ז בניסן שבו
 נפסק המן. כדי להסמין עומר זה לעומר המן.
 לומר שאלו שני העומרים שניהם שוים כאחד.
 שהם כולם רק מיד ה'. וכן שוים הם גם לענין
 הזה — דכשם שבמדת המן שהוא עומר
 לגלגולת. אמרו בזה בגמ' (עירובין דף פ"ג ב').
 שהאוכל במדה זו הוא בריא ומבורך. יתר על כן
 רעבתן. כמו כן צריך להתנהג גם באכלנו מלחם
 הארץ. שתהא האכילה במדה וכדי שביעה ולא
 כרעבתן. אלא רק במדה הנכונה להיות בריא
 ומבורך.

וענין ההנפה שחזרה עליו התורה כמה פעמים :

ועץ השדה יתן פריו ויתברך במעשה ידיו. ועל
 ידי זה אפשר שלפי הטבע תתרופף מעט מעט
 ותאמונה ויחלש הבטחון הלך חסר. וכל מה
 שדאו בעיניהם בהיותם במדבר. יעומצם במשך
 הזמן וישכח מלבבותם. וברבות הזמן יוכל לעלות
 על דעת האדם ח"ו לומר. כי בכח ובחיל יגבר
 איש. ויד חרוצים תעשיר לאסוף הון רב. וממילא
 ירפו ידיהם מן התורה לעשותה ארעית ומלאכתם
 קבע ועיקר חלילה. ומטעם זה נצטוה משה
 מהקב"ה ליתן צנצנת אחת מלוא העומר מן
 למשמרת. ככתוב בפרשת בשלה (שמות ט"ז).
 ובימי ירמיהו כשהיה מוכיחם למה אין אתם
 עוסקים בתורה. והם אומרים נניח מלאכתנו
 ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס. הוציא להם
 צנצנת המן ואמר להם אתם ראו את דבר ה'.
 ששמעו לא נאמר. אלא ראו. בזה נתפרנסו אבותיכם.
 הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו.
 כמבואר כ"ו במכילתא והובא שם ברש"י.

אולם כיון שצנצנת המן היתה עומדת לפני
 ולפנים בקודש הקדשים. ולא יראה לעיני כל.
 גם אין בזה שום פעולה מעשית מצד העם שיעשה
 עליהם הרושם המקוזה בפנותם למלאכתם בשדה
 ולרם — לזאת באה ג"כ המצוה הזאת של
 העומר. וצונו בזה השי"ת. כי תבואו אל הארץ
 אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם
 את עומר ראשית קצירכם אל הכהן והניף את
 העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפני
 הכהן. ולכוננה זו קראה התורה את הקרבן הזה
 בשם עומר. שיהיה לזכרון המן שהיה במדבר
 מדת העומר לגלגולת. חמן הבאתו הוא ממחרת
 השבת שהוא ששה עשר בניסן. שאז פסק המן.
 כמו שנאמר (יהושע ה') ויאכלו מעבור הארץ
 ממחרת הפסק מצות וקלוי בעצם היום הזה.
 וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא

ס מן השמים. ואתון כ"ב

ועומר יש לו קשר א אמרו כן בשאר ז היה שיפור עומר על הקרבת העומר

ארבעים שנה שהיו הקב"ה את המן יום ושמים. ולא העדיף וביום הששי נתן מר לאחד. ואמרו עירובין (פ"ג ב'). יי זה בריא ומבורך יותר מכאן הרי זה וחניותם. ירד להם וזמן תיכף לאכילה. וים בו כל הטעמים. ירים. שנבלע בכל ע"ה ע"י-ש. וכל יודע מכן אדם אלא ס בתורה ועבודת שום עמל וטורה יאו כולם והכירו מיד השי"ת שהוא נכבוד ונחת; וכן רבר הגדול והשמש את. כדי להשריש ז תחוק. כי השי"ת עשטנם ועד גדולם

ויפנו איש איש זה זריעה וקצירה יארץ תתן יכולה